

24.48x33.9	1/2	עמוד 20	ידיעות אחרונות - 7 לילות	20/02/2026	96975814-9
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

בחזרה למדינת היהודים':

ידיעות אחרונות

ספרות ותרבות

בחזרה ל'מדינת היהודים'

במלאת 130 שנה לספרו המכונן של בנימין זאב הרצל: אמונה אלון, תומר פרסיקו, חן ארצי־סרור וג'רמי פוגל חוזרים לרעיונות של חוזה המדינה, ומה שעבר עליהם מאז ועד היום || איור: ירמי פינקוס

ספרות ותרבות

תומר ברטיקו

מעם לבדר לעם בין העמים: המהפכה הלאומית של הרצל

הקונגרס הציוני הראשון לא היה אמור להי' תכנס כבול. העיר אמנם נהנתה מהניטר' ליות השוויצרית המפורסמת, אולם הייתה קטנה יחסית ולא הגיעו אליה מספיק רכבות. אלא שבמינכן, שם רצה הרצל לכנס את הקונגרס, עלתה היתנגדות. כשנודע ליהודי העיר על כוונתו של הרצל להגיע חברו יחד רבנים רפורמים ואורתודוקסים ופירסומו מכתב גלוי שבו שללו את הציונות והרגישו שכיהודים הם "מהווים קהילה נפרדת לכל בכל הנוגע לדת. באשר ללאומיות, הרי שאנחנו מאוהדים לחלוטין עם אחינו הגרמנים". ליהודים במינכן היה חשוב להבהיר שהם פטי' ריוטים גרמנים ויהודים רק באמנותיהם. היהרות היא דתם, לא לאומם.

תפיסת היהדות כדת גולדה עם האמנציפציה. היהודים, שעד אז התקיימו הן בצארות אירופה והן במרחב המוסלמי כמעוט אתני, התבקשו להפוך את יהדותם לחלק האמנוני'פולחני של חיייהם כדי להשתלב במדינותיהם כאזרחים שוויו' זכויות. לא תיתכן 'אומה בתוך אומה' חורו וזעקו הוגים אירוי' פאים החל מסוף המאה ה־18. הקהילה הלאומית חיובית להיות אחת. כדי להיות אזרחים על היהודים להפסיק להיות אומה ולהפוך ל'גרמנים בני דת משה' (או צרפתים, בריטים, וכו').

הרצל חשב אחרת. כ'מדינת היהודים' הוא מדי' גיש ש"שאלת היהודים" איננה "שאלה סוציאלית או שאלת תרית", ובכך קבע ששאלה לא תנוא על פתרונה על ידי הפיכת היהדות לדת, וגם לא תוכל להיפתר על ידי שילוב היהדות (או העלמי' הבוגריסטים והמרקסיסטים כמורת אירופה. השאי' לה היהודיות, קובע הרצל, "יהיא שאלה לאומית, והיא תיפתר רק אם נהפוך אותה, מעל לכל, לשאלה מדינית עולמית, אשר תמצא פתרון כבמושב במערב אירופה איהתרום אינה עניין דתי, אחריו".

במרחק הזמן קשה להבין עד כמה העמים האלה של הרצל היו מהפכניות. כשהוצי'ל חוקי" עם נגנו, עם אחריו" הוא לא חוד על המובן מאליו, אלא מנסה לעודד המונים דרומים, להבהיר לרוב הגדול של היהודים שבערב אירופה איהתרום אינה עניין דתי, אלא לאומי. הרצל קורא תיגר על תפיסתם של רבני מינכן, וכמוהם של יתורים אירופאים רבים, שהשתלבו במדינות אירופה על ידי התנתקות מה' עמיות היהודית ויצירת זרמים דתיים כרפורמים, קונסרבטיבים ואורתודוקסים. הוא במצב החיילא' שמושב במערב אירופה איהתרום אינה עניין דתי, אולם אם תחילתה של התנועה הציונית בהי' כרה שהיהודים הם עם, תכליתה מתממשת בהי' זון שמוותה הרצל כבר באותם משפטים. השאלה היהודית, קובע הרצל, צריכה להפוך לאחת השאי' לות המדיניות בעולם, אשר תידון בפורום ביני' לאומי ותוכה לגושפנקע על ידי האומות המתקיי' דמות הרצל הביא תפיסה זו אל הקונגרס הציוני הראשון בכזל (1897), ודאג שבסופו תנוסח מטרת התנועה הציונית – תוכנית בול – בדיוק ברוח זו: "הציונות שאפתנה לוקימ לעם ישראל בית מולדת בארץ ישראל על פי המשפט הצ'ובי".

כדאי לשים לב: תוכנית בול אינה מסתפקת בקביעה כי "הציונות שאופת לקימ לעם יש" ראל בית מולדת בארץ ישראל". הרצל מוביל

96975872-3	20/02/2026	יְדִיעוֹת אַחֲרוֹנוֹת - 7 לִילוֹת	עמוד 20	2/2	54.6x37.81
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790					

בחזרה למדינת היהודים':

לא "שאלה סוציאלית או שאלה דתית". בנימין זאב הרצל | צילום: הארכיון הציוני

כוו, עם אחר, שונה, מווד, ועל כן עם שמשכלל גם בעידן המודרני את דפוסי נידויו ורדיפתו, או שיהיה עם שנפרד מגורלו כווד ונדו והופך לריבון בארצו, עם שמשוגל לעשות את המעבר ממיעוט לרוב, מקורבן לבעל כות. הציונות, קובע הרצל, תצלח רק אם נהיה עם שמתרגם את חזיונותיו ללשון בני אדם, שבונה חברת מופת מוסרית,

תברה אנושית, הומנית, אור לגויים – כתלם מהם, לא כגזע אחר שמתנשא מעליהם. עד היום חוגים המבקשים לערער את הטבעות של העם היהודי למדינה מכחישים את אופיו הלאומי, וקובעים שהיהדות היא דת. תמונת תצלח רק אם נהיה עם שמתרגם את חזיונותיו ללשון בני אדם, שבונה חברת מופת מוסרית,

ג'רמי בוגל

פתרון חריש לשאלה היהודית

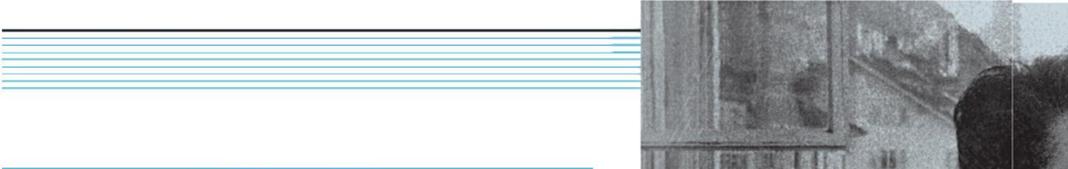
באורה עושה שימוש ראשוני בביטוי המשונה הזה ב־1843, ככותרת של מאמרו 'על השאי' לה היהודית'. באורא מציב שם את השאלה כיו: "השאלה היא, אם היהודי ככוה, היהודי המודה בעצמו כי הוא נדווד, בגינ' מהותו האמיתית, לחיות תוך התברלות נצחית מולתו, אם יהודי זה מסיר גל לזכות כוכיות האדם האוניברסליות ולהכיור בהן כוכיות של זולתו". בתגובה למאמרו של באוור, יכתוב חברו ללימודים ולמועדניו שתייה, קרל מרקס, את המסה המפורסמת שלו 'לשאלת היהודים'. המונח, אם כך, הופך לשם דבר והנה, בן כלל השאלות שאפשר לשאול, אירופה במאה ה־19 מצאה לה שאלה מרתקת במיוחד: השאלה היהודית!

עם השאלה מגיעים הפתרונות, ומוצעים כמה: השמרן הרתי ממושיך בשלו ומקווה לטוב לא למשית, המרקסיסט שואף לחולל מהפכה כלל־עולמית שתפתור את כלל הבעיות האנורי שיות ועל כן גם זו היהודית, והמתבולל מקווה להתאים את הוהות הבעייתית הזאת לעולם החדש או אפילו להשאירה מאחור. גם "הפתרון הסופי" שפיציע בגרמניה הנאצית, הוא בעצם פתרון לאותה השאלה – לא יהיו יהודים, לא תהיה שאלה יהודית!

אנחנו כאן, בישראל, ובעברית, ברעעים אלה ממש, חיים פתרון נוסף: הפתרון המי שוגע, המאני והמדהים, שהרצל הגה בספרונו משנה ההיסטוריה הוה, הפתרון הציוני, הקמת מדינת היהודים. עם זאת, השאלה היהודית, כקו ישימים אלה מבהירים ביתר שאת, עדיין

96975872-3	20/02/2026	יְדִיעוֹת אַחֲרוֹנוֹת - 7 לִילוֹת	עמוד 20	2/2	54.6x37.81
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790					

בחזרה למדינת היהודים':

אמונה אֶלון

ניצוץ של שליחות אלוהית

ם עדיין שונאים אותנו, ד"ר הרצל. הם עדיין שונאים אותנו.

אתה האמנת שאם לא נהיה בין הגויים, האנטישמיות תדעך. והנה מתבי' רר שאפילו האירוויזיון, מין אירוע מוזי' קלי גרנדיוזי של מדינות אירופה, נקלעו השנה למחלוקת לוהטת בעד ונגד ההרמת המשלחת של מדינת היהודים. אני מניחה שהיית רואה כהישג מופלא את עצם הער' ברה שקיימת בכלל בעולם מדינת יהודים, כמו גם את העובדה שמדינת יהודים זו נהוגת להשתתף בתחרויות זמר אירופיות. אבל בלי קשר לדעתי האישית על חשי' בתה של התחרות המסוימת הזאת, ועל רמתם של רוב השירים המבוצעים בה, אני בטוחה שהיית מסכים שלתגובות כה קיי' צנוניות, עד כדי פרישתן של מדינות כמו אירלנד, הולנד וספרד מאירוויזיון 2026 אם מדינת היהודים תיוצג בו, יכול להיות רק הסבר אחד: אנטישמיות.

גם המנסים להשוות בין הדרישה להרחקת מדינת היהודים מן האירוויזיון לבין הרחקת רוסיה מאותה תחרות כמחאה על תוקפנותה באוקראינה, ואפילו מי שברוך' כלל מסריבים להגדיר ביקורת נגד מדינת היהודים כאנטי' שמיות, מתקשים למצוא הסבר אחר לעוינות שהתפרצה כלפינו ברחבי העולם מיר אחיו טבח 7 באוקטובר בעוד אנו מתבוססים בדי' יהודי באשר הוא. אבל גם אם היו וישנן מנוו, בעוד צה"ל נלחם במחבלים שפלשו אל תחומנו ובטרים התחיל חיל האוויר היהודי להשיב מלחמה שערה. רבים מאיתנו ביקשו תמיד להאמין – כמוך, ד"ר הרצל – שיום יבוא ובוכות סגולתיה של מדינת היהודים תאמץ משפת העמים את עמנו כשוה בין שוים. עכשיו אי אפשר שלא להבחין באי' נטישמיות הקלאסית, נבזית ומבוערת כפי שהייתה מאו ומקדם, העומרת מאחורי יחס העולם אלינו ואל הוועיות שחווינו. גם הי' נכונה הטענה שאנחנו זוכים ליחס הוה משום שאנחנו נתפסים כלנכים פריבילגיים כובי' שים ומרכאים, אין ספק שלפני הכל אנחנו זוכים לו משום שאנחנו נתפסים כיהודים. MeToo Unless Ur A Jew».

הם עדיין שונאים אותנו, ד"ר הרצל. הם עדיין שונאים אותנו, ד"ר הרצל. אולי מקור שנאתם הוא וירופוביה – פחד מפני הווד, השונה, היהודי – כפי שמדי' גים זאת המנן בן־המוראט במגילת אסתר, וכפי שהציע יהודה לייב פינסקר בחיבורו 'אוטאומנציפציה' (1882). ברומה לפינת' קר, אבחנת את האנטישמיות כמעין מחלה נפשית שחכות מרפא שעמי העולם לוקים עליו להתרחק, ובכך, מעמי העולם. הבעיה היהודית תיפתר רק על ידי מעבר לטרי' טרויה שיוקם בה והטיח יהודי עצמאי, בת' בת שניכם, ואתה הפכת את 'חבת ציון' של פינסקר וחיבריו ל"ציונות" ולתוכנית מעשית.

במשך תקופה ארוכה, אחרי קום המדינה נה מתוך אפר השואה, טעו רבים מאיתנו להשוב שהאנטישמיות פחתה. זאת מפני

96975872-3	20/02/2026	יְדִיעוֹת אַחֲרוֹנוֹת - 7 לִילוֹת	עמוד 20	2/2	54.6x37.81
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציורו - 80790					

בחזרה למדינת היהודים':

19 | 7 לילות | 20.02.2026

חן ארצי־טור

כשהקרקע רועדת כאן היא רועדת גם בלונדון

חיים היהודיים התקיימו מאו ומתמיד בכמה מוקדים על פני הגלובוס, ובמדי' דה רבה זה היה מקור כותם. אבל אותם נדודים נולדו מתוך אסונות אפיים, שעיצבו את התרבויות היהודיות לאורך אלפי שנים: מן היציאה לגלות (פעמיים) לאחר חורבן הבית הראשון והשני, דרך גירוש ספרד ועד אינ'ספור התעללויות, הנשכלויות ומעשי טבח (ואולי אפשר פשוט לקרוא להם "אירועים") – למיטה. ליהודי אין כתובת קבועה, אבל יש לו תפילה עתיקה אחת: "בשנה הבאה בירושלים". הרצל – העיתונאי, המחזאי, איש הבהומה – לא נתן להיטעמות ולהתנבוללות לסמא את עיניו. האיש שניסה להישמע בווינה ובפי' ריו הבין כי האנטישמיות איננה תקלה רגעית בדרך אל הקדמה, אלא כוח איריר וקבוע הרוחש להיות אָנְרָחִים נְאָקָנִים. כמו הנשכים אָשר סְכִינְנוּ, וְחָנְם הִנְנוּ שְׂמוּיִם בְּכָל עוֹ אֶת כְּבוֹד שְׂמִנוּ וְנִשְׁרָעוּ, כְּדִי לְתָרִים עַל יָם גַּם אֶת כְּבוֹד עַמְנוּ: בְּאֶרְצוֹת מִלְרְתֵנּוּ, אָשֶׁר אֲנִי וְשָׂכֵינִי כְּתוּבִים בְּסֵפֶר יְהוָה מֵאֵת בְּשָׂנִים, עוֹד וְיִחְשְׁבֵנוּ לְיָרִים".

מושבות הישראלים שבוחרו להקים לעצמם חיים חרשים בארצות אחרות קיימות כמעט מראשית ימיה של המדינה, אבל בשנתיים האחרונות דפוסי ההגירה נעשו מוטי' ומצדי' רים. ככל שהמבצ בישראל מתמדי, כך עויבתן של שכבות חזקות נעשית אידיאולוגית ורעי' שנית יתר – עויבת מהאה המרגמנת ייאוש ומבקשת מנוחה בגרמניה, באחונה או בלוס' אנג'לס רווקא ברגע משברי כל כך.

אלא שכמו עובר המחובר לשלייתו, אותם ישראלים מושכים לחיוון ממדינת היהודים: דוברים ויוצרים בשפתה, חיים את קצב החי' דשות המופרע שלה, שומרים על קשר הרוק עם ישראלים כמותם. וגם במרחקים מתברר כי "הזרות" ההרציילנית רודפת אותם. ביט' חונם האיש' בכנר תלוי במישרין בחוסנה של המדינה שהשאריו מאחור. כשישראל רועדת, הקרקע תחת רגליו של היהודי בלונדון או בפריז רועדת יחד איתה.

כשם שעצם קיומה של ישראל מעניק ליהודי העולם רשת הגנה וגביו, כך המשבר העמוק שבו אנו מצויים משליך ישויות על ביטחונם של יהודי העולם. הרצל, בחוכמתו, לא ביקש רק מקלט בטוח ליהודים. הוא נחרד מן האפשרות שהמדינה היהודית תהיה "גטו מורחב". בלחת

הוא לציאה שלמה מעולם התרבות וההשכי' לה אל מדבר שממה", ותיאר את חברת המופת שדמינו. 'מולדת תרבות', בלשונו: ריבונות שמתקיימת בזכות השגשוג החיובי והמוסרי שלה. בזכות התרבות, ההשכלה והקדמה. מי שרואים עצמם שותפים לערכים הללו – לוקומם במדינת היהודים. עליהם לחוק את אדניה, להעמיא את שורשיה, להשפיר לה להיות מגולדו וביתו. גם לכל אזרחיה, וגם ליהודים הבוחרים לחיות מתוך לגבולותיה. ●

מעץ היהדות: העץ חי וקיים".
אנחנו כאן במדינת היהודים, ד"ר הרצל. העץ חי וקיים. ●